

A close-up photograph of a person's hands holding a purple kohlrabi root vegetable. The vegetable is resting on a dark metal tray. The person is wearing a light-colored shirt. The background is a blurred green field. The text 'TAMMI' is in the top right corner. The author's name 'Heidi Haapalahti' is in a white box in the middle. The title 'LUOMU-TARHURI' is in large yellow letters, and the subtitle 'Satoa kestävästi ja maata hoitaen' is in white letters at the bottom.

TAMMI

Heidi Haapalahti

LUOMU- TARHURI

Satoa kestävästi ja maata hoitaen

Heidi Haapalahti

LUOMU- TARHURI

Satoa kestävästi ja maata hoitaen

TAMMI
HELSINKI

© Heidi Haapalahti ja Tammi, 2022
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Kuvat: Teija Tuisku
Ulkoasu, taitto ja piirroksset: Piia Ouri
ISBN 978-952-04-3429-8
Painettu EU:ssa

Sisällys

Lukijalle	7	MAHTAVA MAA	100
LUOMUTARHURIT	10	Vaali maata	102
Kokonaan kasvivoimalla	12	Tee itse: Rullauskoe	108
Kasvua kartanon kupeessa	22	Katse maahan	110
Omavaraisuuden ihanne	32	Juttua juurista	114
Esikuvana luontoäiti	42	Tee itse: Hölskytystesti	118
LUOMUTARHAN VUOSI	52	Hoivaa hellästi	120
Parhaat puitteet	54	Tee itse: No dig -penkki	122
Pysyvät penkit	56	Voimaa viherlannoituksella	126
Kohtuullinen koko	59	TERVEYDENHOITO	132
Suunnittele sydäntälvellä	64	Ehkäise ennakkoon	134
Sananen siemenhankinnoista	66	Pääsy kielletty	136
Esikasvatuksen aika	69	Ruoki runsautta	139
Kasvimaan kylvöt	72	Viljele vuorotellen	140
Taimet maahan	81	Kasveille kavereita	142
Kesäkausi kasvimaalla	82	Kukita kasvimaa	146
Syyskylvöt	88	Tee itse: Preparaatti	150
Kasvukauden päättäjäiset	95	Rikkana rokassa	154
Tee itse: Biohiiltä	96		

LANNOITUS.....	160	Tomaatit	196
Palauta ravinteet	162	Lehtivihannekset	198
Tarpeen mukaan.....	165	Kurkut	200
Tee itse: Pehkupottuja	166	Paprikat.....	202
Kullanarvoiset kompostit	171	Perunat	204
Tee itse: Bokashia.....	176	Kurpitsat	206
Kallis kultavesi	180	Yrtit	208
Rikastettu biohiili	181	Sipulit	210
Kerrosta katteita	182	Muut vihannekset	212
Elävät katteet.....	186		
LUOMUTARHAN KASVIT	188	Kylvökalenteri.....	214
Juurekset.....	190	Luomutarhurin avuksi.....	219
Palkokasvit	192	Hakemisto.....	220
Kaalit	194	Kiitokset	224

Lukijalle

TÄMÄ KIRJA ON osoitettu sinulle, joka haluat viljellä vihanneksia luonnonmukaisesti kotipuutarhassasi, palstallasi – tai yhteisöpuutarhassasi. Kun luet kirjaa, tulet huomaamaan, että luomuviljely on paljon muutakin kuin tapa kasvattaa omaa satoa ilman myrkkijä tai

väkilannoitteita. Varsinaisten viljelymenetelmien lisäksi opit myös tutkimaan ja hoitamaan maata, ymmärtämään erilaisten kasvien tarpeita ja lisäämään luonnon monimuotoisuutta ja torjumaan ilmastonmuutosta – ja samalla saat herkullista syötävää!

Kaikenlainen kierrätys ja omavaraisuus ovat kunniassa. Kirja neuvoo hyödyntämään sadevettä ja jätepuuta sekä keräämään omaa siemenvarastoa. Mikä tärkeintä, kierrätys ja omavaraisuus koskevat myös lannoittamista: Kasvimaan mullassa möyriävät maan pieneliöt työstävät ravinteita nurmi-konleikkusuilpusta, kotikanalan pehkusta, kotitalouskompostista tai vaikkapa hyvin muhineesta huussijätteestä. Kierrätettyjen ravinteiden turvin kasvit tuottavat satoa. Sadonkorjuujätteet ja osa sadostakin kiertävät ennemmin tai myöhemmin taas takaisin maahan. Parhaimmillaan ravinteet kiertävät kasvimaan, keittiön ja kompostin – joskus myös tallin, kanalan tai pikkulan – väliä ikiliikkujan lailla. Kun kaikki tarvittava löytyy omasta takaa, et välttämättä tarvitse viljelyssä lainkaan kaupallisia tarvikkeita. Eikö olekin huippua, että voit samalla kertaa säästää sekä kukkaroasi että luonnonvaroja?

Lopuksi kuitenkin pieni varoituksen sana. Tämä kirja saattaa vaikuttaa viljelytapojesi lisäksi myös ajattelutapaasi. Mitä syvemmälle luomuviljelyn maail-

maan sukellat, sitä todennäköisemmin alat katsella sekä maanalaista että maanpäällistä elämää entistä lempeämmin silmin. On häkellyttävää huomata, kuinka kiehtovasti kaikki liittyy kaikkeen, ja että jokaisella eliöllä on kokonaisuudessa oma tärkeä tehtävänsä. Ehkä tärkeintä ei sittenkään ole maksimaalisen suuren sadon saaminen vaan se, että kasvimaasi tarjoaa hyvän elämän aineksia sinun lisäksesi myös mahdollisimman monelle muullekin eliölle.

Olen hyödyntänyt Luomutarhurin tekemisessä omia kokemuksiani intohimoisena hyötyviljelyharrastajana, pitkää uraani puutarhatoimittajana ja luomupuutarhurin koulutustani. Lisäksi olen saanut korvaamatonta apua kaikilta kirjassa esiintyviltä neljältä luomutarhurilta, jotka avasivat minulle auliisti sekä ajatuksiaan että puutarhansa. Pääset tutustumaan heihin ja heidän viljelmiinsä heti seuraavassa luvussa.

Kasvun iloa!

Heidi

Parsa on kevään
ensimmäistä satoa.

Luomutarhurit

Neljä luomutarhuria ja neljä tapaa viljellä luonnonmukaisesti. Jokainen tarhuri toteuttaa luomun ajatuksia omalla inspiroivalla tavallaan.

Kokonaan kasviroimalla

Vegaanitarhuri Stella Karlsson kasvattaa Jokelassa sijaitsevan kotinsa pihalla kaikenlaista syötävää itse tehtyjen kasviperäisten lannoitteiden avulla.

Stella viljelee omia tomaatteja sekä kasvihuoneessa että taivasalla. Kasvimaalle on valittu ulko-oloja kestäviä avomaan-tomaatteja.

Viljelypenkkien reunukset ovat kierrätettyjä lavakauluksia. Multapinnan katteena Stella käyttää heinää ja kasvijätettä.

RAAKA TOUKOKUINEN ILMA on vihdoin lämmennyt niin leppeäksi, että Stella Karlsson uskaltaa istuttaa avomaantomaattien taimet ulos. Pihavajan yhteyteen rakennetun kasvihuoneen lämmössä munakoisojen ja kasvihuonetomaattien taimet ovat venyneet pituutta jo hyvän aikaa. Kylmää paremmin kestävät lajit ovat päässet kasvimaan multaan jo aiemmin. Seuraavaksi Stella aikoo levittää heinää pikku taimien ja valkosipuleiden topakoiden piippojen ympärille katteeksi. Heinän hän on hakenut ilmaiseksi lähikylän tutulta tilalta. Se oli alun perin tarkoi-

tettu rehuksi, mutta siihen ilmestyneen homeen takia sitä ei voinutkaan antaa eläimille. Stella hyödyntää mielellään kaikenlaisia muitakin kierrätysmateriaaleja puutarhassaan. Vanhoista kuormalavoista hän on tehnyt aitoja kasvimaille, ja kasvihuone on rakennettu vanhoista ikkunalaseista ja pääosin kierrätyspuutavarasta.

– Omavaraisuuden ajatukset puhuttelevat minua kovasti. Yritän pärjätä omillani mahdollisimman pitkälle melkein kaiken suhteen. Otan talteen kaiken sadon, teen itse lannoitteita ja kerään omaa siemenpankkia.

A woman with long brown hair, wearing a grey cardigan over a blue top and purple pants, is watering plants in a garden. She is holding a silver watering can. The garden is lush with green plants, including a large trellis structure covered in climbing plants with red flowers. In the background, there is a house with a grey roof and a blue sky with white clouds.

Kasvimaalle kuljetaan somasta ruusupapuportista. Viljelypaikka on koirien vuoksi aidattu.

"Vegaaniviljelyssä lannoitus vaatii eniten perehtymistä."

Stella Karlsson

Vegaanisen viljelyn ABC

- Vegaanisessa viljelyssä noudatetaan samoja periaatteita kuin veganismissa muutenkin, eli tarkoituksena on välttää kaikenlaista eläinten riistoa ja hyväksikäyttöä. Tämän vuoksi vegaani ei käytä mitään eläinperäisiä tuotteita tai palveluita. Se pätee niin ruokavalioon, vaatteisiin kuin vaikkapa viljelyynkin.
- Luomuviljelyn periaatteet sopivat erinomaisesti vegaaniviljelynkin perustaksi, kunhan korvaa eläinperäiset lannoitteet ja maanparannusaineokset kasviperäisillä aineksilla. Vegaanista multaakin on jo markkinoilla.
- Täysin kasviperäisiä lannoitteita löytyy melko hyvin kaupoista, mutta niitä on helppo valmistaa myös itse. Lue lisää kotitekoisista kasvilannoitteista luvusta Lannoitus.
- Vegaanitarhuri vaalii kaikenlaista elämää puutarhassaan. Ei-toivottuja eläimiä torjutaan luomukonsteilla, kuten linnunpöntöillä, karkotekasveilla ja tiiviillä verkoilla.

1. Luonnonmukaisesti tuotetut sinimailaspelletit ovat Stellan vastikään löytämä uusi vegaanilannoite.
2. Kesä- ja talvikurpitsat ovat Stellan suosikkikasveja.
3. Nokkosista valmistettu käyte on helppotekoinen lannoite. Sen ainekset löytyvät omasta pihapiiristä.
4. Stella satsaa ravinnerohmujen valkosipuleiden lannoitukseen.

Stella suosii kaikessa kierrätystä. Kasvimaan aidatkin on rakennettu kuormalavoista ja raudoitusverkosta.

Ulkotomaattien taimet saavat kasvuunsa vauhdikkaan lähdön, sillä Stella on sekoittanut niiden multaan tuhtia tavaraa – biohiilellä terästettyä bokashikompostia ja neljä vuotta tekeytynyttä huussikompostia. Kasvukauden aikana kasvimaan päälannoitteena on nokkoskäyte, joskus laimennettu virtsa. Tomaatit saavat silloin tällöin myös raunioyrttikäytettä, jossa on paljon tomaatille tarpeellista kaliumia. Eniten lannoitusta ja muutakin huolenpitoa Stella tarjoilee ravinnerohmuille valkosipuleille ja kurpitsoille. Ne ovat papujen lisäksi hänen lempikasviksiaan.

Stellan monipuolisessa lannoiteseenaalissa kaikki on vegaanista, siis täysin

kasviperäistä. Hän on siirtynyt joitakin vuosia sitten täysin vegaaniseen elämäntapaan. Se ei ollut mikään äkillinen elämänmuutos vaan pikemminkin luonnollinen ja hidas kehityskulku, joka alkoi, kun hän 14-vuotiaana lopetti lihan syömisen.

– Kun päätin alkaa viljellä vegaanisesti, lannoituskysymykset nousivat ensimmäisinä esiin. Suuri osa saatavilla olevista lannoitteistahan on eläinperäisiä, enkä halunnut enää käyttää niitä. Joillakin vegaaniystävilläni on rescue-kanoja, ja he käyttävät niiden pehkuja lannoittamiseen. Se on minusta ihan ok. Jokainen päättää itse, miten pitkälle vegaanisuuden vie.

Täydellinen tietopaketti luonnonmukaisen kasvimaan perustamisesta ja hoidosta

LUOMUTARHURISTA löydät jokaiselle sopivan tavan viljellä omia vihanneksia, yrttejä ja syötäviä kukkia kotipihalla, palstalla tai parvekkeella. Mukana on vinkkejä esimerkiksi vegaaniseen ja permakulttuuriseen viljelyyn. Samalla opit vaalimaan viljelysmaata, torjumaan rikkakasveja ja tuholaisia lempein luomukeinoin sekä pitämään parempaa huolta luonnon monimuotoisuudesta.

Puutarhatoimittaja ja luomupuutarhuri Heidi Haapalahti on intohimoinen luonnonmukaisen hyötyviljelyn asiantuntija ja harrastaja.

9 789520 434298

www.tammi.fi

67.3

ISBN 978-952-04-3429-8